

Privrženost / emotivna vezanost / atačment

Predavanje polazi od značaja privrženosti i pojma iz teorije psihoanalitičara Daniela Sterna (Stern, 2006), RIG. To je skraćena za

Representations of interactions that have been generalised.

(Predstave o interakcijama koje su se generalizovale)

Istraživanja do 1985. teoretičara kao što su Mary Ainsworth i John Bowlby, fokusiraju se na sigurnu/nesigurnu privrženost sa majkom kao glavnom osobom. Noviji teoretičari privrženosti, kao Daniel Stern, zasnivaju svoje teorije na njihovim istraživanjima, ali na više načina proširuju poglede na privrženost, između ostalog, tako što pridružuju i ostale, oca i druge odrasle osobe, krugu ljudi od velikog značaja za stvaranje obrazaca privrženosti. S obzirom na to, vi ste, kao zaposleni u dečjim domovima, odrasle osobe od značaja, koje utiču na detetov način vezivanja za druge ljude.

U knjizi *The interpersonal world of the infant (Interpersonalni svet odojčeta)*, Daniel Stern opisuje različite domene selfa, podeljene u pet domena. Iako za vas koji se interesujete za razvoj detetovog doživljaja selfa ovo može biti jako interesantno, ovom prilikom se nećemo fokusirati na to. Koncentrisaćemo se na pojam RIG.

Možemo da zamislimo da dete dolazi na svet sa malom kartotekom. Svako, i najmanje iskustvo stečeno interakcijom, osmeh, tople ruke, blage reči i dobrota u očima, postaju deo te male kartoteke koja vremenom sve više raste. Nastaju mali naslovi koji npr. glase: „Odrasli mi žele dobro.” Pod ovim naslovom svrstana su sva lepa iskustva u interakciji, onoj u kojoj je ostvaren kontakt i onoj u kojoj se javi osećaj da odrasla osoba voli dete i želi mu samo dobro. Nastaju takođe i drugi naslovi, sve prema tome kakva iskustva dete stiče u interakciji sa drugima. „U odrasle se ne može uzdati.” Tu su smeštena mnoga iskustva sa odraslima koji su povređivali dete, tukli, ignorisali ga ili zanemarivali.

Vremenom se razvijaju obrasci društvenog života. Dete uči o tome kako je biti u društvu drugih ljudi. Kakvo ponašanje izaziva kakvu reakciju. Šta je potrebno za ostvarivanje

kontakta ili za izbegavanje istog ako dete ima negativno iskustvo u društvenoj interakciji. To može da bude plač, bes ili to može da bude osmeh. To može da bude povlačenje, skepsa, ili otvorenost i radoznalost. Dete u interakciji sa drugima postupa na osnovu iskustava koja nosi sa sobom.

Osećanja i postupci se mogu izolovati u ovoj kartoteci, ali nastupaju kao celina u vidu epizoda, i nazivaju se *epizodno pamćenje*. Ako nastupi više sličnih epizoda, onda se to naziva generalizovanim iskustvima. Generalizovane epizode su građa za kognitivni razvoj i autobiografsko pamćenje. Specifična sećanja se često izgube u ovom generalizovanju. Mnoga sećanja su prototipska, tj. nisu vezana za neki poseban događaj, već predstavljaju sva iskustva pretočena u priču pod glavnim naslovom, kao što je ranije opisano. Prototipska sećanja imaju upravljačku funkciju zato što prošlost uslovljava očekivanja od sadašnjosti i budućnosti. Dete očekuje da će se nešto dogoditi zato što mu iskustvo govori da će tako biti.

Svaki RIG je znak prepoznavanja. Svaki sadašnji trenutak se formira, reorganizuje i nosi sa sobom u budućnost u vidu očekivanja, nade ili očekivanog razočaranja. Prošlost se sve vreme prerađuje. Sadašnjost lagano menja prošlost. Pri dolasku u dečji dom, deca donose sa sobom svoja iskustva, i ona dobra, i ona loša. Međutim, optimizam vezan za pojam generalizovanih iskustava ogleda se u tome što mi kao odrasli možemo da dodamo nove kartice u kartoteku i tako polako izmenimo generalizovana iskustva. Ono što je bilo teško i nesigurno, polako, kroz nova iskustva, postaje malo sigurnije. Što je više takvih, sigurnih iskustava, to se brže negativna generalizovana iskustva menjaju u pozitivna generalizovana iskustva. To uliva nadu kada su u pitanju deca koja u dečji dom dolaze sa mnogim negativnim iskustvima. Pamet i strpljenje odraslih je tada od presudnog značaja za pozitivan razvoj.

Možemo da zaključimo da ovakav pogled na način na koji se deca vezuju za druge sadrži mnogo optimizma i nade. Međutim, on ne umanjuje ozbiljnost. Odgovornost i značaj odraslih pri susretu sa svakim pojedinim detetom postaju očigledni kada znamo da obrasci privrženosti čine temelj svog socijalnog, kognitivnog i emocionalnog razvoja.

Oni su takođe i pozadina zadovoljstva, radosti, tuge, mira i uznemirenosti. Zato su toliko važni. Zato moramo, kao odrasli, sve vreme da podižemo nivo svesti o susretu između „ti i ja”, između prijatnih trenutaka kao baze za dobra generalizovana iskustva. Zato je i Marte Meo tako važan za jačanje svesti o načinu na koji pristupamo deci.

Stern, D. N. (2006). *The interpersonal world of the infant*. London: Karnac